НА ПАВАРОЦЕ

Да канфэрэнцыі „Маладняка“

Першы перыяд працы «Маладняка» быў перыядам зьбіраньня і выяўленьня літаратурных сіл. Узрост беларускай культуры на базе палепшаньня гаспадаркі краіны выявіў вылучэньне здольных літаратурных адзінак з мас беларускай працоўнай моладзі. Рэвалюцыйны энтузіязм «Маладняка», яго імкненьні адбіваць у сваёй літаратурнай творчасьці сучаснасьць, забясьпечылі яму спагадныя адносіны з боку савецкай грамадзкасьці. У гэткіх спагадных умовах працы «Маладняк» мог-бы згрупаваць вакол сябе, як адзіная ў той час літаратурная арганізацыя, усе літаратурныя сілы Беларусі. Адной з памылак «Маладняка» ў той перыяд былі няправільныя адносіны да старэйшых пісьменьнікаў, недаацэнка значэньня іх літаратурнай творчасьці, нецярплівасьць да павольнасьці працэсу прыбліжэньня іх да сучаснасьці. Праўда, у дэкларацыях «Маладняка», у афіцыйных дакумантах гэта ня было яскрава падкрэсьлена. Але гэткія адносіны да старэйшых пісьменьнікаў адчуваліся ў штодзеннай працы, у выступленьнях паасобных маладнякоўцаў.

Другая памылка ў працы «Маладняка» пазьнейшага часу — гэта, як адзначыла нядаўна на сваім агульным сходзе Менская філія: «шэраг памылак з боку ЦБ у справе арганізацыі маладых літаратурных сіл, заняпад часопісі «Маладняк», няўважлівыя адносіны да літаратурнага афармленьня маладзейшых сяброў аб'яднаньня і г. д.». Вынікі такіх адносін да маладзейшых сяброў аб'яднаньня выявіліся часткова хоць-бы ў выхадзе з «Маладняка» некаторых сяброў. Напрыклад, у Амсьціслаўлі арганізавалася група маладнякоўцаў, якія заснавалі сваё аб'яднаньне «Агнявет», не жадаючы ў той-жа час парываць з «Маладняком». Прычынай былі няўважлівыя адносіны да гэтых маладнякоўцаў з боку кіраўнікоў акруговай філіі.

Пасьля выхаду з «Маладняка» сяброў цяперашняга «Узвышша», «Маладняк» правёў праверку свайго складу. Калі лічба 500 чалавек агульнага складу «Маладняка і не адпавядае сапраўднасьці, дык усё-ж верна тое, што сотні моладзі групаваліся вакол філіі «Маладняка». «Узвышша», як вядома, паставіла ў дакор «Маладняку» масавасьць яго арганізацыі, якая нібы-та шкодзіць разьвіцьцю, удасканаленьню сваёй творчасьці і г. д. «Маладняк» прыняў гэтыя дакоры і пачаў чысьціць свае шэрагі. Гэты актыў моладзі ўсё-ж такі варта было не адсякаць мэханічна, як гэта зрабіў «Маладняк», а арганізаваць яго ў гурткі пры філіях «Маладняка», утрымаць надалей пры сабе, уцягваючы ў сваю працу. Гэтая мэханічная чыстка філіі, няўважлівыя адносіны да пачынаючых пісаць маладнякоўцаў, сьведчыць аб наступовым усрыняцьці кіруючай часткай «Маладняка» поглядаў «Узвышша», аб стварэньні арганізацыі: «таленавітных адзінак», «не абцяжаранай філіямі і гурткамі».

Далейшыя задачы «Маладняка» вызначаюцца сучасным яго становішчам, сучасным становішчам беларускай літаратуры. Час зьбіраньня і выяўленьня літаратурных сіл, стварэньня літаратурных кадраў аб'яднаньня ўжо мінуў. Выхады з «Маладняка» і ўзьнікненьне шэрагу іншых літаратурных груповак сьведчаць аб тым, што ў беларускай літаратуры адбылася дыфэрэнцыяцыя, разьмежаваньне пісьменьнікаў па ідэалёгічнай лініі.

У гэткіх умовах існаваньня шматлікіх літаратурных груповак «Маладняку» трэба больш яскрава і выразна акрэсьліць свой ідэалёгічны напрамак, свае прынцыповыя погляды на літаратуру. Па сваёй ідэалёгіі і форме арганізацыі больш адпавядае «Маладняку» Ўсесаюзная Асацыяцыя Пралетарскіх Пісьменьнікаў—ВАПП. Ад арганізацыі **з агульным рэвалюцыйным напрамкам** «Маладняк» павінен перайсьці да акрэсьленай, накшталт ВАПП'у, **арганізацыі пралетарскіх пісьменьнікаў.** Удзел у канфэрэнцыі «Маладняка» прадстаўнікоў ВАПП'у і адпаведнай арганізацыі Украіны — ВУСПП.—удзел прадстаўнікоў «Маладняка» ў канфэрэнцыі ВАПП'у якая мае адбыцца ў сакавіку месяцы г. г.—гэта першыя практычныя крокі да ўваходу «Маладняка» ў ВАПП. У гэтым сэнсе «Маладняк» павінен будзе правесьці поўную падрыхтоўчую працу. Зараз, безадкладна, памойму, «Маладняк» ня можа ўвайсьці ў ВАПП. Гэтае пытаньне не абгаворвалася на мясцох у філіях, не абгаворвалася ў друку. Трэба раней вывучыць склад аб'яднаньня, правесьці шырокую растлумачальную, прапагандысцкую працу, каб на наступнай канфэрэнцыі, скажам, у восені, вырашыць пытаньне ўжо канкрэтна. А прынцыпова пытаньне можна вырашыць ужо на гэтай канфэрэнцыі. «Маладняк» павінен увайсьці ў ВАПП ня ў сёньняшнім сваім выглядзе, ня з сёньняшняй, ня зусім выразнай у дэталях, сваёй пляцформай, **а прыняўшы цалкам ідэалёгічную пляцформу і арганізацыйныя формы ВАПП'у.** Зусім зразумела, што тут магчымы пэўныя зьмены, прыстасоўна да нашых умоў.

«Маладняк» павінен пакласьці пачатак арганізацыі беларускай асацыяцыі пралетарскіх пісьменьнікаў. Пасьля афармленьня «Маладняка», як арганізацыі пралетарскіх пісьменьнікаў, неабходна будзе арганізацыйна аб'ядноўваць і іншыя групоўкі пралетарскіх пісьменьнікаў, існуючыя на Беларусі. У нас ёсьць такое аб'яднаньне яўрэйскіх пралетарскіх пісьменьнікаў, арганізуецца аб'яднаньне польскіх, ёсьць магчымасьць арганізаваць групу расійскіх пралетарскіх пісьменьнікаў. Аб'яднаньне гэтых груп у беларускую асацыяцыю пралетарскіх пісьменьнікаў дасьць магчымасьць больш аддаць увагі выхаваньню пралетарскіх пісьменьнікаў, павялічыць удзельную ролю іх у літаратуры. Гэта мы можам наглядаць у расійскай літаратуры, дзе ВАПП з кожным годам набірае ўсё большае значэньне.

«Маладняку» прыдзецца зьвярнуць асаблівую ўвагу на арганізацыю літаратурных гурткоў з рабочай і сялянскай моладзі. Ужо значна ўкаранілася беларусізацыя сярод рабочых. Гэта дае магчымасьць арганізаваць з рабкораў і рабочай моладзі літаратурныя гурткі на фабрыках і заводах, якія працуюць на беларускай мове. Задачай гэтых гурткоў будзе ўцягваць у літаратурную працу рабкораў, рабочую моладзь, працаўнікоў рэдкалегій насьценных газэт, выяўляць з іх тых, якія могуць стаць пралетарскімі пісьменьнікамі. Маладнякоўцы праз гэтыя гурткі больш звяжуцца з рабочымі, азнаёмяцца з іх бытам і працай. Усё гэта дасьць магчымасьць больш апралетарызаваць «Маладняк», пашырыць рабочыя матывы ў яго творчасьці. Такія-ж гурткі трэба арганізаваць і пры навучальных установах, у вёсцы і г. д. Бязумоўна арганізацыя гурткоў павінна адпавядаць магчымасьці належнага кіраўніцтва імі, абслугоўваньня і г. д.

«Маладняку» неабходна будзе аддаць больш увагі на арганізацыю літаратурных вечароў і дыспутаў у рабочых клюбах, у нардамох, у школах, наогул перад шырокай аўдыторыяй рабочай і сялянскай моладзі, на якіх высьвятляць пытаньне літаратурнай творчасьці, прапагандаваць пралетарскія ідэі ў літаратуры, зацікаўліваць і знаёміць працоўную моладзь з лепшымі творамі. Тут «Маладняк» павінен будзе раскрываць двуісмасьць тых літаратурных плыняў, якія, стоячы фармальна на пляцформе пралетарскай літаратуры,—на практыцы, у сваёй літаратурнай творчасьці адбіваюць непралетарскія погляды, погляды чужацкія або варожыя для пралетарскай літаратуры.

Увага да пачынаючых пісаць сяброў, з боку будучага цэнтральнага бюро і кіраўнікоў акруговых філій, павінна быць узмоцнена. Той факт, што з іх можа толькі 10-20 проц. будзе пісьменьнікамі, зусім ня довад для апраўданьня няўважлівых адносін. Хай сабе толькі 10 проц. з іх будзе пісьменьнікамі, — з рэшты 90 проц. трэба выхаваць актыўных карэспандэнтаў, актыўных чытачоў, культурнікаў і г. д. Праз гурткі, цесна зьвязаныя з філіямі, іх трэба ўцягваць у працу філій, выхоўваць, укараняць погляды пралетарскіх пісьменьнікаў і г. д. Калі мы гаворым аб выхаваўчай працы, то, зразумела, што гэта праца ня толькі літаратурнай арганізацыі, тут неабходна кіраўніцтва і дапамога партыі, камсамолу, прафсаюзаў і г. д.

Трэба не чакаць, пакуль будучы пісьменьнік дзесьці там «выявіць» сябе. Трэба знайсьці яго да «выяўленьня», уцягнуць у сваю працу, выхаваць, каб, уступіўшы ў нашу арганізацыю, ён застаўся-б у ёй, а не пашоў-бы ў арганізацыю толькі для выкарыстаньня магчымасьці друкавацца, вучыцца і г. д., каб потым перайсьці ў другую арганізацыю, якая яму ідэалёгічна бліжэй і ў якую ён ня мог уступіць толькі дзякуючы таму, што раней трэба сябе «выявіць» на літаратурнай арэне.

У сувязі з новымі задачамі, мне здаецца, час ужо паставіць пытаньне аб зьмене назвы «Маладняк». «Маладняк», як арганізацыя, не павінен зьяўляцца «пераходным накосм», якойсьці школай першай ступені, з якое пераходзяць у другую ступень. Як арганізацыя пралетарскіх пісьменьнікаў, «Маладняк» будзе яднаць у сваіх шэрагах пісьменьнікаў не паводле іх агульнага ўзросту, ці літаратурнага стажу, а паводле поглядаў на літаратуру і характар іх літаратурнай творчасьці. Пісьменьнікі з высокай літаратурнай кваліфікацыяй і тыя, якія нядаўна ўступілі на літаратурны шлях, могуць быць у адной літаратурнай арганізацыі, паколькі яны маюць аднолькавыя погляды на мэту і задачы літаратуры. Такі склад арганізацыі зусім не пашкодзіць удасканаленьню паасобных сяброў у іх літаратурнай творчасьці. Маючы ў сваіх шэрагах пісьменьнікаў, паэтаў і г. д. з розным літаратурным стажам, «Маладняк» яшчэ будзе мець тыя рэзэрвы, якія будуць улівацца ў арганізацыю праз літаратурныя гурткі. Яднаючы літатурныя сілы вакол акрэсьленай, выразнай пляцформы пралетарскіх пісьменьнікаў, «Маладняк» будзе ў будучыні мець выхады з сваіх шэрагаў толькі па ідэалёгічных разыходжаньнях. **Акрэсьленая выразная пляцформа, правільная пастаноўка працы, сьмелая самакрытыка сваіх памылак,**—лепшы сродак унікненьня ў «Маладняку» такіх рашчэпаў, якія мелі месца ў мінулым.

Я. Ліманоўскі.